

Kuvataidejärjestöjen kuntayhteistyön kartoitus

Kuvataiteilijan työ kehittyy kunnissa



Julkaistu: Marraskuu 2025

Kirjoittanut: Jenni Turunen

Hankevastaava: Jenni Turunen

Hanketuottaja: Nelli Penna

Julkaisun taitto: Riikka Nousiainen

Hanketta on rahoittanut Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sen suunnittelua on tukenut Suomen taiteilijaseura.

Sisällys

Johdanto

Keskeisimmät tulokset tiivistettynä

1. Kartoituksen tausta ja menetelmät	s. 1
1.1 Kartoituksen tarve ja tavoitteet	
1.2 Kartoittamisen menetelmät	
2. Vastanneiden järjestöjen kuvaus	s. 2
3. Kunnan avustusmuodot järjestölle	s. 4
3.1 Toiminta-avustukset	
3.2 Tilahuojennukset ja maksuttomat tilat	
4. Kunnan avustusmuodot kuvataiteilijalle	s. 9
5. Kuvataidejärjestöjen yhteistyö kunnan kanssa	s. 11
5.1 Yhteistyö taidemuseon kanssa	
5.2 Yhteistyö kunnan kanssa	
5.3 Asiantuntijuuden tunnistaminen sekä toiveet tulevalle	
6. Henkilöstöresurssit	s.14
6.1 Palkkatuki ja työkokeilu	

Hyviä käytäntöjä kentältä

Lopuksi

JOHDANTO

Suomen kuvataidejärjestökenttä on monimuotoinen. Osa järjestöistä on suuntautunut ammattimaiseen toimintaan pyrkien edistämään kuvataiteilijoiden työskentelyn ja työllistymisen edellytyksiä sekä parantamaan taiteen asemaa alueellaan, osa järjestöistä puolestaan mahdollistaa kuvataiteen harrastustoimintaa ja yhteisöllisyyttä taiteen äärellä edistäen näin myös kulttuurin saatavuutta. Pienissä kunnissa, joissa kuvataiteilijoita on vähän, paikallisen kuvataidejärjestön jäsenenä voi olla sekä ammattikuvataiteilijoita, että taiteen harrastajia. Mukana on myös yhdistyksiä, jotka keskittyvät edistämään kuvataiteilijoiden toimintaa alueellaan tekniikkakohtaisesti kuten Lahden taidegraafikot tai Suomen akvarellitaiteen yhdistys. Lisäksi joukkoon mahtuu erilaisia järjestöpohjaisesti toimivia yhteisöjä, jotka mahdollistavat niin työtilojen vuokrausta taiteelliseen toimintaan kuin tuottavat taideproduktioita omista lähtökohdistaan ja arvoistaan käsin. Yhtä kaikki, jokaista järjestöä tarvitaan kuvataidejärjestöjen verkostoon lisäämään sen toiminnan ja edunvalvonnan vaikuttavuutta sekä edistämään omalta osaltaan kuvataiteen asemaa ja saatavuutta.

Yleisimpiä kuvataidejärjestöjen toimintamuotoja on kuvataiteilijoiden edunvalvonta ja työllistäminen, kuvataiteilijoiden työskentelyn edellytysten edistäminen, näyttely- ja galleriatoiminta sekä taidelainaamotoiminta niin kivijalka- kuin verkkomuotoisesti. Useimmat järjestöistä toimivat taiteilijälähtöisesti, jolloin kuvataiteilijat vastaavat toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta. Näin toiminta edistää aidosti kuvataiteen ja kuvataiteilijoiden asemaa sekä tukee kuvataiteilijoiden ammatillista kehittymistä.

Keskeisimmät tulokset tiivistettynä

Kyselyyn vastasi 45 kuvataidejärjestöä ympäri Suomen. Vastaajat jakaantuivat kuvataiteen ammattijärjestöihin ja järjestöihin, joissa jäsenenä on sekä kuvataiteilijoita, että taiteen harrastajia.

- **Avustukset perustoimintaan:**

- Vastaajista 84.1% (37) saa toimintansa järjestämiseen kunnalta toiminta-avustusta.
- Ammattijärjestöjen toiminta-avustuksen määrä vaihtelee 1000–104600 euron välillä, kun taas ammattikuvataiteilijoiden ja taiteen harrastajien järjestöissä toiminta-avustuksen määrä vaihtelee 300–6000 euron välillä.

- **Tila-avustukset:**

- 40% (10) ammattijärjestöistä kertoi saavansa kunnalta tukea tilahuojennuksen tai maksuttomien tilojen muodossa.
- 15.8% (3) kyselyyn vastanneista harrastajille ja ammattilaisille suunnatuista järjestöistä kertoi saavansa kunnalta tukea tilahuojennuksen tai maksuttomien tilojen muodossa.
- 11.4% (5) vastaajista kertoo kuntayhteistyön mahdollistavan taiteilijalle näyttelyvuokrattoman mahdollisuuden näyttelyn järjestämiseen galleriassa.

- **Kuntien avustusmuodot kuvataiteilijoille:**

- 18.2% (8) vastaajista kertoo kunnan jakavan kuvataiteilijoille suunnattuja apurahoja tai palkintoja. Näihin apurahoihin ei laskettu mukaan yleisiä kulttuuritoimintaan suunnattuja avustuksia kuten toiminta-avustuksia ja projektiavustuksia.
- 27.3% (12) vastaajista kertoo kunnan tarjoavan taiteilijoille maksutta tai markkinahintoja edullisemmin työtiloja heidän käyttöönsä.
- 22.7% (10) vastaajista kertoo kunnan jakavan taiteilijoille työhuoneavustusta hakemuksesta.

- **Järjestöjen yhteistyö kuntien kanssa:**

- Kyselyyn vastanneiden yleisimmät yhteistyön muodot alueen taidemuseon kanssa:
 - näyttelytoiminta ja -produktiot
 - taiteilijatapaamiset ja keskustelutilaisuudet
 - työpajat ja kurssitoiminta

- luennot
- galleriatoiminta.

- **4.5% (2) vastaajista kertoo järjestöllä olevan taidemuseon kanssa yhteistyötä, josta he saavat korvausta.**

– Kyselyyn vastanneiden yleisimmät yhteistyön muodot alueen kunnan kanssa:

- näyttelytoiminta
- tapahtumat
- keskustelutilaisuudet
- työpajat ja kurssitoiminta
- julkisen taiteen hankkeet.

– Viisi nostoa toiveista kuntayhteistyölle:

- työmahdollisuudet kuvataiteilijoille ja heidän asiantuntijuutensa hyödyntäminen laajemmin kunnan eri sektoreilla.
- maksuttomat tai edulliset näyttelytilat yhteistyössä kunnan kanssa.
- maksuttomat tai edulliset työskentelytilat kuvataiteilijoille yhteistyössä kunnan kanssa.
- enemmän keskusteluja, yhteistä ideointia sekä järjestöille selkeämpi rooli kunnan toiminnassa ja sen kehitystyössä.
- tapahtumia, työpajoja, kurssitoimintaa, luentoja.

– 59.1 % (26) vastaajista kokee, että asiantuntijuutta hyödynnetään kunnassa "jossain määrin", 9.1 % (4) ei lainkaan ja 25 % (11) kohtalaisesti tai hyvin.

- **Järjestöjen hyödyntämät te-palvelut:**

– 56.8% (25) kaikista vastanneista järjestöistä ilmoitti hyödyntävänsä palkkatukea henkilöstönsä palkkauksessa.

– 88% (22) vastanneista ammattijärjestöistä palkkatukityöllistäminen on välttämätön työllistämisen muoto. Kyseisten järjestöjen ei olisi mahdollista työllistää henkilöitä kaikkiin tarvittaviin työtehtäviin ilman palkkatukea.

– Palkkatukityöllistämisessä on järjestöjen osalta merkittäviä haasteita. Paikoin palkkatuen myöntämisen tiukentuneet kriteerit voivat johtaa toiminnan lakkauttamiseen, sillä tarvittavaa työvoimaa sen ylläpitämiseksi ei voida palkata.

1. Kartoituksen tausta ja menetelmät

1.1 Kartoituksen tarve ja tavoitteet

Kuvataidejärjestöjen kuntayhteistyön muodot ja määrä vaihtelevat alueittain. Myös kuvataiteen merkitys ja arvostus kunnissa vaihtelevat eikä kuntien kantokyky aina riitä täyttämään lakia ammattimaisen taiteellisen työn tukemisesta. Näin ollen kuntien asukkaat ja kuvataiteilijat ovat eriarvoisessa asemassa.

Järjestöjen kuntayhteistyön muotojen kartoittaminen on tärkeää, jotta niiden merkitys ja potentiaali tunnistetaan paikallisesti ja valtakunnallisesti, ja jotta kuntayhteistyön muotoja voidaan johdonmukaisesti kehittää vastaamaan nykyistä tarvetta. Vastaavia tietoja ei ole aiemmin kartoitettu. Se mahdollistaa yhteistyön muotojen vertailun ja vertaisoppimisen sekä auttaa järjestöjä sanoittamaan omaa asiantuntijuuttaan. Kuvataidejärjestöt voivat hyödyntää kartoitusta jäsentensä edunvalvonnassa ja niin kunnat kuin järjestöt oman alueensa taidekentän kehittämiseen.

Kartoituksen tavoitteena on rohkaista ja tukea uusien yhteistyömallien kehittämistä kuntien ja järjestöjen välille. Taiteen, kulttuurin ja kuntien rahoituksen vähentyessä on järkevää kartoittaa erityisesti sellaisia yhteistyön malleja, jotka mahdollistavat kunnissa jo olemassa olevien resurssien tehokkaamman käytön kuvataiteilijoiden työskentelyedellytysten parantamiseksi, kuten tehokkaamman tilojen hyödyntämisen ja parhaimmillaan kunnille mahdollisuuden allokoida rahoitustaan. Yhteistyön muodot voivat liittyä niin yhteistyössä toteutettaviin palveluihin kuten taidelainaa- tai asiantuntijapalveluihin kuin taiteilijoiden työtilojen mahdollistamiseen. Jo yksityis- tai yhteiskäyttöön mahdollistettu työtila avaa uusia mahdollisuuksia esimerkiksi kuntalaisille suunnatuille työhuonevierailuille ja avointen ovien tapahtumille ja edistää ammattimaista taiteellista työskentelyä tilanteessa, jossa kuvataiteilijoita työllistävät rakenteet ovat heikot. Ne eivät täytä rakenteellisten muutosten tarvetta, mutta ovat konkreettisia keinoja lisätä kuvataiteilijoiden työskentelyn edellytyksiä ja voivat saattaa alkuun myös suurempia muutoksia.

1.2 Kartoittamisen menetelmät

Kartoituksen ensisijaisena tavoitteena oli kerätä otanta järjestöjen kuntayhteistyön muodoista ja koota tietoa järjestöille ja kunnille yhteistyön kehittämisen tueksi. Kartoitustyö toteutettiin kuvataidejärjestöille suunnatun kyselyn avulla. Lisäksi järjestettiin viisi syventävää haastattelua kuntien edustajien kanssa ja kyselyä tarkentavia lyhyitä haastatteluja vastanneiden järjestöjen kanssa. Kuntayhteistyömuotojen ohella kyselyssä tärkeiksi aiheiksi nousivat kunnan avustusmuodot järjestöille ja taiteilijoille, järjestöjen asiantuntijuuden hyödyntäminen kunnassa, järjestöjen hyödyntämät työllisyyspalvelut sekä tarpeet ja toiveet tulevaisuuden yhteistyölle.

Kyselyn kohderyhmäksi valikoituivat alueellisesti toimivat kuvataidejärjestöt, joiden jäsenistö koostuu ainoastaan ammattikuvataiteilijoista tai sekä ammattikuvataitei-

lijoista että taiteen harrastajista. Järjestön profiilia kartoitettiin kysymyksillä henkilöstöresursseista, jäsenmäärästä ja toimialueesta. Kyselyn vastausaika oli 11.3.2025–6.4.2025. Vastausaikaa jatkettiin 13.4. saakka ja pari soveltuvaa vastaajaa löytyi vielä kesäkuussa, jolloin olimme yhteydessä vielä muutamaa toimijaan kattavan vastaajajoukon varmistamiseksi.

Kyselyyn saimme 46 vastausta, joista yhtä lukuunottamatta kaikki olivat Suomen kuvataidejärjestöjen liiton jäsenjärjestöjä. Liiton jäsenjärjestöistä 70,5% vastasi kyselyyn. Yhden vastaajan vastaukset jätettiin analyysin ulkopuolelle, sillä vastaaja ei ollut järjestön vastuuhenkilö. Kahdesta järjestöstä puolestaan vastasi kaksi henkilöä, jolloin vastaukset yhdistettiin. Vaikkei kysely tavoittanut kaikkia vastaajaprofiiliin sopivia järjestöjä, se antaa oikeansuuntaisen kuvan alueellisten kuvataidejärjestöjen kuntayhteistyömuodoista ja niiden asiantuntijuuden hyödyntämisestä kunnissa.

2. Vastanneiden järjestöjen kuvaus

Kysely rajattiin kuvataiteen ammattijärjestöihin ja järjestöihin, joissa jäsenenä on sekä kuvataiteen ammattilaisia, että harrastajia. Ammattimaisuus määriteltiin järjestön tarkoituksen mukaan: tarkoituksen tuli liittyä kuvataiteen ammatillisen työn edistämiseen. Kuvataiteen ammattijärjestöjä kyselyyn vastasi 25 kappaletta, jolloin heitä on 56.8 prosenttia vastaajista. Harrastajien ja ammattilaisten järjestöjä kyselyyn vastasi 19 kappaletta eli 43.2 prosenttia vastaajista. Kyselyn vastaukset painottuivat alle sadan jäsenen toimijoihin, joita vastanneista oli 50 prosenttia (22). Vastanneiden jäsenmäärä jakautui seuraavasti:

- 0–100 jäsenen järjestöä 50 prosenttia (22)
- 100–200 jäsenen järjestöjä 31.8 prosenttia (14)
- 200–300 jäsenen järjestöjä 9.1 prosenttia (4)
- Yli 300 jäsenen järjestöjä 9.1 prosenttia (4)

Joensuun taiteilijaseura poikkeaa jaottelussamme ammattijärjestöihin, ja harrastajille sekä ammattilaisille suunnattuihin järjestöihin, sillä kyseessä on ammattijärjestö, jossa harrastajajäsenille on oma jäsenyyden muotonsa. Kyselyn analyysissä kyseinen järjestö profiloitiinkin ammattijärjestöksi, sillä pääpaino toiminnassa on ammattijäsenille suunnatussa toiminnassa ja jäsenyyden eri muodot on selkeästi eritelty.

Vastanneiden jäsenmäärän jakauma mukailee alueiden kokoluokkaa: pieniä kuntia, joissa toimii paikallisia taiteilijajärjestöjä on Suomessa huomattavasti enemmän kuin suuria kaupunkeja. Kyselyyn vastanneista suurin osa onkin pääasiassa tietyn kunnan, maakunnan tai seutukunnan alueella toimivia järjestöjä. Vastanneista Suomen akvarellitaiteen yhdistys, Kaakon taide ry ja Korutaideyhdistys ry toimivat myös valtakun-

nallisesti. Toiminnasta merkittävä osa on kuitenkin alueellista. Pääosalla vastaajista olikin ajoittain toimintaa myös toimialueensa ulkopuolella Suomessa tai ulkomailla.

29.5 prosenttia (13) järjestöistä kertoo toimintansa kohdistuvan kotipaikkansa alueelle ja 70.5 prosenttia (31) puolestaan sitä laajemmalle alueelle. Useimpien järjestöjen toiminta tapahtuu kuitenkin pääosin sen kotipaikkakunnalla, vaikka toimialue on laajempi, esimerkiksi maa- tai seutukunta. Järjestöt kokivat tähän vaikuttavan resurssien puutteen ja hankkeiden luonteen niiden toiminnan ollessa paikallista. Myös maaseutumaisen haja-asutusalueen koettiin asettavan omat haasteensa toiminnan järjestämiselle. Vaikka toiminnan keskeisin toteutuspaikka on järjestön kotipaikkakunta, sen vaikutusten nähtiin leviävän koko maakuntaan. Haasteista huolimatta tahtotila toiminnan laajentamiseksi myös pienempiin kuntiin löytyy. Esimerkkejä vastauksista kysymykseen: "Haluatko kertoa lisätietoja toimintanne alueellisuuteen liittyen?"

"...taiteilijaseuran toiminta kattaa luonteeltaan koko maakunnan alueen, mutta monesti toiminta keskittyy suurempiin asutuskeskuksiin. Tämä johtuu sekä hankkeiden luonteesta että rahoituksen puutteesta. Lisäksi maakunta luokitellaan suurimmilta osin maaseuduksi, joten kulttuuritoiminnan järjestämiselle muualla kuin suurissa asutuskeskuksissa on omat haasteensa. Seuran tavoitteena on pitää elävästä kulttuurielämästä huolta kaikissa Etelä-Karjalan maakunnissa, mutta se vaatii resursseja, joita on toistaiseksi saatu vähän. Seuralla on jäseniä lähes kaikissa maakunnan kunnissa."

"Seuran tärkein alueellinen merkitys on tarjota koko toimialueen ammattitaiteilijoille palveluja. Hankerahoituksella toteutettavaa näyttelysarjaa lukuun ottamatta alueella tapahtuva toiminta vähäistä ja satunnaista."

"Toimintamme keskittyy Tampereelle, mutta kohdistuu koko Pirkanmaan alueelle."

"Toiminta keskittyy taidelainaamon ja gallerian kautta enemmän Lohjalle, vaikka muitakin alueita pyritään huomioimaan (resurssien rajoissa)."

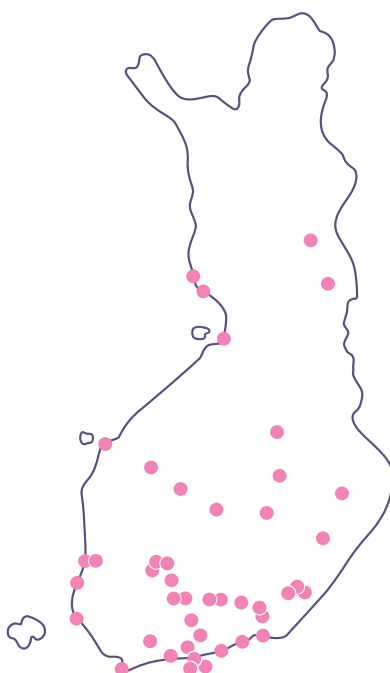
"Pyrkimys on tehdä laajemmin Päijät-Hämeen kuntien kanssa yhteistyötä. Tällä hetkellä yhteistyö muiden kuntien kanssa aika satunnaista."

Kyselyyn vastanneet järjestöt:

Ars Häme ry, Hämeenlinna
 Ars Nova ry, Savonlinna
 Espoon Kuvataiteilijat ry
 Etelä-Karjalan Taiteilijaseura ry, Lappeenranta
 Hangon kuvataiteilijat ry
 Helsingin Taiteilijaseura ry
 Hämeenlinnan taiteilijaseura
 Iisalmen Seudun Kuvataideseura ry
 Iitin taideseura
 Joensuun Taiteilijaseura ry
 Järvenpään Taideseura
 Jyväskylän Taiteilijaseura
 Kaakon taide – visuaalisten taiteiden verkosto ry, Lappeenranta
 Kemin Kuvataiteilijat ry
 Korutaideyhdistys ry, Lappeenranta
 Kotkan Taiteilijaseura
 Kouvolan Taideseura ry
 Kulttuuriyhdistys Antares ry, Kouvola
 Kuopion Kuvataiteilijat ry
 Lahden Taidegraafikot ry
 Lahden Taiteilijaseura ry
 Loviisan Taideyhdistys ry

Länsi-Uudenmaan Taiteilijaseura ry, Lohja
 Oulun Taiteilijaseura -63 ry
 Pieksämäen kuvataideseura ry
 Pirkkalan Taideyhdistys ry
 Pirkka-Hämeen kuvataiteilijat ry, Tampere
 Porin Taiteilijaseura ry
 Rauman Taiteilijaseura ry
 Riihimäen Kuvataiteilijat ry
 Sallan Taideseura
 Seinäjoen Taiteilijaseura ry
 Sipoon Taiteilijat ry – Sibbo Konstnärer rf
 Suomenselän taiteilijaseura ry, Ähtäri
 Suomen Akvarellitaiteen yhdistys ry, Helsinki
 Taiteilijaseura Koillinen ry, Kuusamo
 Taiteilijaseura NYTE / Galleria 3H+K, Pori
 Taiteilijayhdistys Tapaus ry, Helsinki
 Tampereen Taiteilijaseura ry
 Tornion kuvataideseura ry
 Turun Taiteilijaseura ry
 Vaasan Taiteilijaseura ry
 Valkeakosken kuvataiteilijat ry
 Vantaan taiteilijaseura

Kyselyyn vastanneet järjestöt kartalla:



Lähde: Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

3. Kunnan avustusmuodot järjestölle

Kyselyssä kartoitettiin kuntien järjestöille jakamaa toiminta-avustusta: sen käyttöajan pituutta ja määrää sekä tarjoaako kunta järjestön käyttöön korvauksetta tai huojenetusti tiloja. Toiminta-avustuksella tarkoitamme tässä selvityksessä perustoiminnan järjestämiseen tarkoitettua avustusta, josta kunnissa oli erilaisia nimityksiä kuten järjestöavustus, yhteisöavustus ja yhteistoiminta-avustus. Tila-avustusten osalta tarkensimme avustaako kunta galleriatoimintaa tarjoamalla maksuttomia tiloja sen järjestämiseen ja mikäli tarjoaa, sijaitseeko tila kunnan omien tilojen yhteydessä. Kysyimme myös, minkä kunnan tilan yhteydessä mahdollinen galleria sijaitsee.

3.1 Toiminta-avustukset

Vastauksista yleisesti:

- Vastaajista 84.1% (37) kertoi saavansa toimintansa järjestämiseen kunnalta toiminta-avustusta.
- Vastaajista 72.7% (32) ilmoitti toiminta-avustusten olevan yksivuotisia ja 15.9% (7) monivuotisia. Viisi vastaajaa (11.4%) ohitti kysymyksen.
- 11.4% (5) vastanneista järjestöistä ei saa kunnalta toiminta-avustusta tai sitä vastaavaa avustusta perustoimintansa järjestämiseen.

Ammattijärjestöjen vastauksista:

- 92% (23) järjestöistä saa kunnalta toiminta-avustusta toimintansa järjestämiseen.
- 8% (2) järjestöistä ei saa kunnalta toiminta-avustusta toimintansa järjestämiseen.

Harrastajille sekä ammattilaisille suunnattujen järjestöjen vastauksista:

- 89.5% (17) järjestöistä saa toiminta-avustusta toimintansa järjestämiseen.
- 10.5% (2) vastaajista ei saa kunnalta toiminta-avustusta toimintansa järjestämiseen.

Yksi vastaajista toteuttaa toiminta-avustuksen avulla toteutettavan toiminnan lisäksi kunnalle palvelua ostopalvelusopimuksen turvin. Lappeenrannan kunta ostaa Etelä-Karjalan taiteilijaseuralta vuonna 2025 pilottina ulkoilmaan toteutettavan veistosnäyttelyn, jonka tavoitteena on vakiintua pysyväksi toiminnaksi kunnan ja taiteilijaseuran välille. Toiminta-avustusten lisäksi pääosan järjestöistä on mahdollista hakea kunnalta yksittäisiä projektiavustuksia kuten tapahtumatukea tai projektiavustuksia. 27.3% (12) vastanneista järjestöistä kunta tukee toiminta-avustuksen ohella tarjo-

amalla heille maksuttomia toimitiloja galleria-, taidelainaamo- tai toimistokäyttöön tai vuokraamalla tiloja markkinahintoja edullisemmin.

Toiminta-avustuksen määrästä yleisesti:

- Kuvataidejärjestöjen kunnalta saamien perustoiminnan avustusten määrät vaihtelivat 300–104 600 euron välillä.

Ammattijärjestöjen toiminta-avustusten määrästä:

- Avustuksen määrä vaihteli 1000–104 600 euron välillä.
- 0–100 jäsenen avustus vaihteli 1500–28 000 euron välillä.
- 100–200 jäsenen avustus vaihteli 1000–100 000 euron välillä.
- Yli 200 jäsenen perustoiminnan avustusta kunnalta saavia järjestöjä oli kaksi kappaletta, Helsingin taiteilijaseura (40 000e) ja Tampereen taiteilijaseura (12 000e).

Harrastajille sekä ammattilaisille suunnattujen järjestöjen toiminta-avustuksen määrästä:

- Avustuksen määrä vaihteli 300–6000 euron välillä.
- 0–100 jäsenen keskimääräinen toiminta-avustuksen määrä vaihteli 300–6000 euron välillä.
- Yli sadan jäsenen keskimääräinen toiminta-avustuksen määrä vaihteli 700–2300 euron välillä.

Perustoiminnan järjestämiseen tarkoitetun avustuksen määrissä oli kaikkien kyselyyn vastanneiden järjestöjen välillä suurta vaihtelua. Tämä kertoo kentän ja alueiden moninaisuudesta, mutta myös tarpeesta kehittää työvälineitä, jotta toiminnan järjestämisen edellytysten yhdenvertaisuutta voidaan tarkastella ja edistää. Mahdollisia välineitä tähän voisivat olla riittävän tuen määrän kartoittaminen suhteessa järjestön jäsenmäärään tai prosenttimääräisesti suhteessa kunnan budjettiin. Tarkoituksenmukaista voisi olla myös arvioida avustuksen määrää suhteessa järjestön asiantuntijuu-teen. Tämä edellyttäisi välineitä sen tunnistamiseksi esimerkiksi ammattitaiteilijoiden määrän tai asiantuntijapankin avulla. Muun muassa Tampereella tähän tarpeeseen on kehitetty ammattimaisesti toimivat taiteen ja kulttuurin tekijät sekä heidän tilatavat palvelunsa yhteen paikkaan kokoava Kulttuuripankki (www.kulttuuripankki.fi).

Avustuksen määrä ei myöskään suoraan ollut yhteydessä järjestön jäsenten määrään. Ammattijärjestöjen toiminta-avustuksen määrät vaihtelivatkin 7.9 eurosta 380 euroon jäsentä kohden. Taiteen harrastajille ja ammattilaisille suunnatut järjestöt saivat pääosin pienempiä toiminta-avustuksia kuin ammattijärjestöt. Ammattijärjestöjen

toiminta-avustuksen määrissä oli huomattavinta vaihtelua. Tämä johtunee osaltaan muun muassa seuraavista tekijöistä:

- Osa järjestöistä saa tila-avustusta perustoiminnan avustuksena, joka nostaa avustuksen määrää.
- Osa järjestöistä saa tilahuojennusta tai tiloja maksutta käyttöönsä, jolloin kyseisen avustuksen määrä ei käy ilmi perustoiminnan avustuksen määrässä. Tällöin toiminta-avustuksen määrä näyttäytyy pienempänä. 35.1% (13) toiminta-avustusta saavista järjestöistä sai toiminta/avustuksen lisäksi huojennusta tilojen kustannuksista tai kunnalta tiloja maksutta käyttöönsä.
- Gallerioiden ja näyttelytilojen volyymi vaihtelee huomattavasti, mikä vaikuttanee osaltaan avustuksen jakautumiseen: osa näyttelytiloista ja gallerioista on suurempia näyttelykohteita kunnassa ja saattavat olla tunnettuja vierailukohteita myös valtakunnallisesti, jolloin kunta tukee niitä näistä syistä enemmän.
- Järjestöjen toimialueiden päällekkäisyys ja tarkoitus voivat vaikuttaa avustuksen määrään: osalla alueista vaikuttaa useampia ammatillisia kuvataidejärjestöjä.
- Osa järjestöistä täyttää yleisesti alueen ammattimaisen kuvataiteen edistämisen tehtävää, kun taas osalla järjestöistä tarkoitus on spesifimpi: esimerkiksi painottaen työtilojen tarjoamista tai keskittyen tietyn tekniikan omaaviin kuvan tekijöihin kuten alueen taidegraafikoihin, tai muun muassa taidekeskuksen toiminnan ylläpitämiseen.
- Osa näyttelykohteista sijaitsee kulttuurihistoriallisesti merkittävässä rakennuksessa, jolloin kunta avustaa kohteiden ylläpidossa ja huollossa.

Kaakon taide ry, Korutaideyhdistys ja Suomen akvarellitaiteen yhdistys eivät saa kunnalta perustoimintaan avustusta heidän valtakunnallisen toimintansa vuoksi. Edellä mainitut syyt eivät selitä täysin ammattimaisten kuvataidejärjestöjen perustoiminnan avustusten suurta vaihtelua, sillä tuloksissa on myös ammattijärjestöjä, joiden toiminta-avustus vaihtelee 1000–3000 euron välillä, vaikka kysymyksessä on alueellinen ammattijärjestö, jonka jäsenmäärä liikkuu sadan paikkeilla tai yli. Näin ollen kuvataiteilijoiden alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseen on tärkeää kiinnittää tulevaisuudessa huomiota.

3.2 Tilahuojennukset ja maksuttomat tilat

Kyselyssä kartoitettiin saako järjestöt huojennusta tilakustannuksista tai tarjoaako kunta heille maksuttomia galleriatiloja. Kysyttiin myös mahdollistaako ilmaiset tai huojennetut tilat maksuttoman näyttelyn järjestämisen sekä sijaitseeko galleriatila kunnan omissa tiloissa. Gallerialla tässä kohtaa tarkoitettiin pysyvää näyttelytilaa, jonka hakuprosessia järjestö hallinnoi, ja joka on yhtä näyttelyseinää laajempi näyttelytila. Emme kirjanneet vastauksiin kunnan omia näyttelytiloja, joissa järjestö voi

pitää näyttelyn. Pysyvien galleriatilojen lisäksi järjestöt kertoivat tilapäisistä, pop up -tyyppisistä galleriaratkaisuista, joita he olivat kunnan tuella järjestäneet esimerkiksi tapahtumien yhteyteen tai erilaisina sesonkiaikoina.

Kyselyn vastausten perusteella pääosa kuvataidejärjestöistä vuokraa galleriatilaa yksityisiltä tahoilta eikä saa kunnalta tilojen kustannuksiin kohdennettua avustusta. Järjestöt ovat löytäneet luovia tapoja taiteen esittämiseen yleisölle tapauksissa, joissa resurssit eivät riitä gallerian ylläpitämiseen. Esimerkiksi Pirkkalan taideyhdistys koordinoi kuutta näyttelytilaa, jotka sijaitsevat Pirkkalan kunnan ja Tampereen kaupungin tiloissa. Näyttelytiloja sijaitsee niin vapaa-aikakeskuksessa, sairaalassa, terveyskeskuksessa kuin palvelukeskuksessakin. Lisäksi kunta hallinnoi Pirkkalassa galleriaa, josta yhdistys voi hakea näyttelyaikaa. Pienemmät näyttelytilat esimerkiksi palvelutaloissa ja sairaaloissa eivät voi täyttää tehtävää kuvataiteen ammattimaisen työn tukemisesta kunnan osalta, mutta edistävät taiteen saatavuutta osaltaan ja antavat arvokkaita mahdollisuuksia omien teosten esittämiseen.

Vastauksista yleisesti:

- 29.5% (13) vastaajista saa kunnalta huojennusta tilojen kustannuksista tai maksuttomia tiloja vakituiseen galleriatoimintaan tai muuhun näyttelytoimintaan.
- 11.4% (5) vastaajista kuntayhteistyö mahdollistaa taiteilijalle näyttelyvuokraton mahdollisuuden näyttelyn järjestämiseen.
- 15.9% (7) vastaajista kunta tarjoaa maksutta galleriatiloja heidän omien toimitilojen yhteydestä.

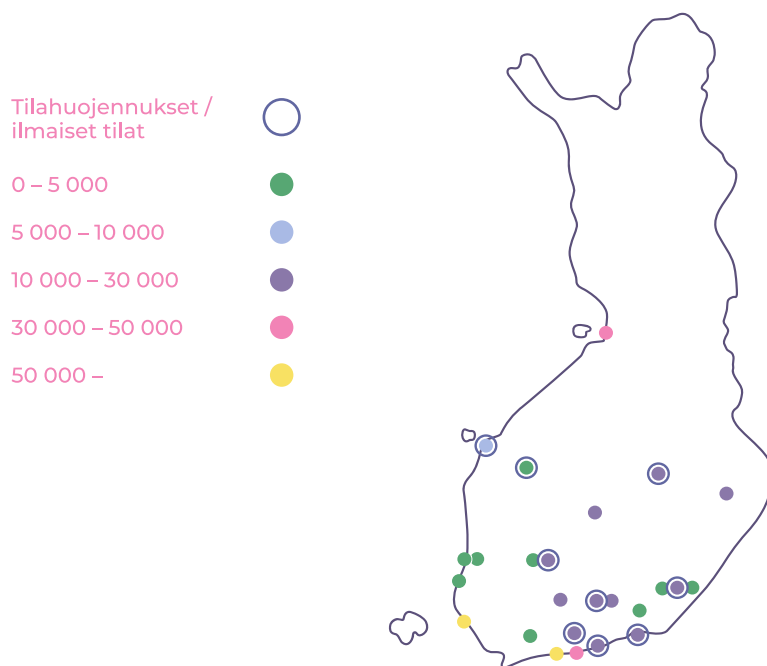
Ammattijärjestöjen hallinnoimista kunnan tiloissa sijaitsemista gallerioista:

- 40% (10 järjestöä) vastanneista ammattijärjestöistä kertoo saavansa kunnalta tukea tilahuojennuksen tai maksuttoman tilan muodossa.
- Kunnan tiloissa sijaitsevat galleriat sijoittuvat taidemuseoon, kaupungintaloon, kirjastoon tai taide- ja kulttuurikeskukseen.
- Osa järjestöistä saa puolestaan tila-avustusta, jolla maksaa vuokran kunnan tai yksityisen tahon omistamasta tilasta tai kunnan tilan muutoin käyttöönsä, jolloin järjestön huolehdittavaksi jää ainoastaan ylläpitokustannukset.

Harrastajille sekä ammatilaisille suunnattujen järjestöjen gallerioista, jotka sijaitsevat kunnan tiloissa:

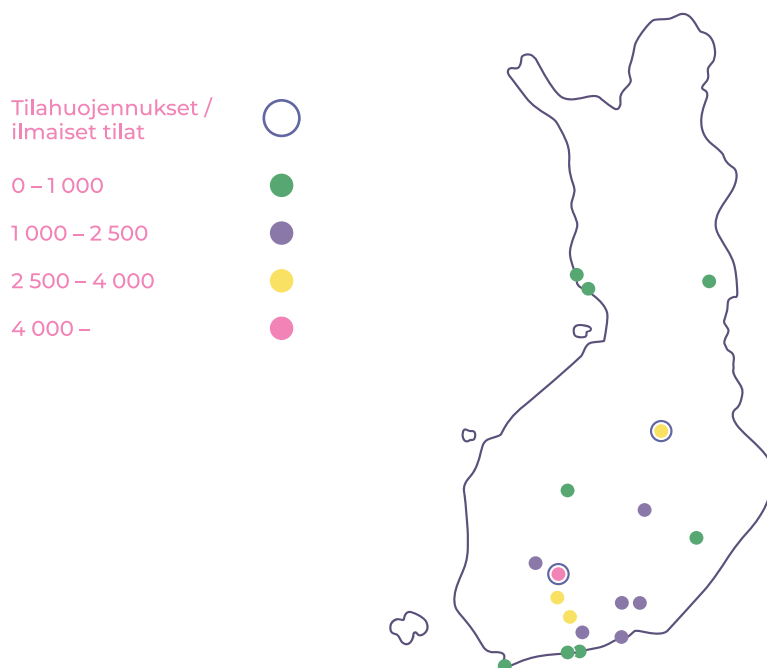
- 10.5% (2) kyselyyn vastanneista harrastajille sekä ammatilaisille suunnatuista järjestöistä kertoi saavansa kunnalta tukea tilahuojennuksen tai maksuttomien tilojen muodossa.

Ammattijärjestöjen toiminta-avustuksen kokoluokka ja tila-avustusta eri muodoissaan saavat järjestöt kartalla.



Lähde: Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

Harrastaja- /ammattijärjestöjen toiminta-avustuksen suuruus luokka ja tila-avustusta tai -huojennusta saavat kartalla

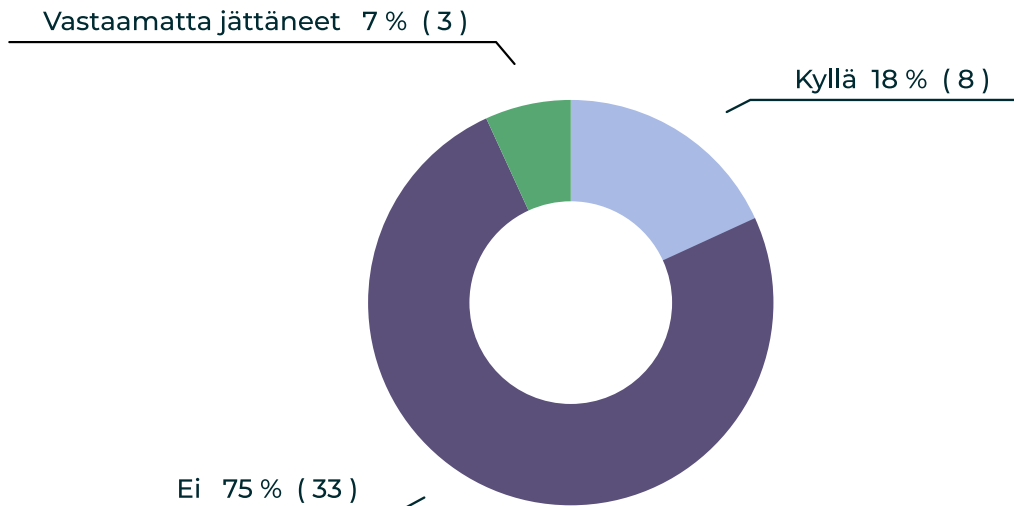


Lähde: Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

4. Kunnan avustusmuodot kuvataiteilijalle

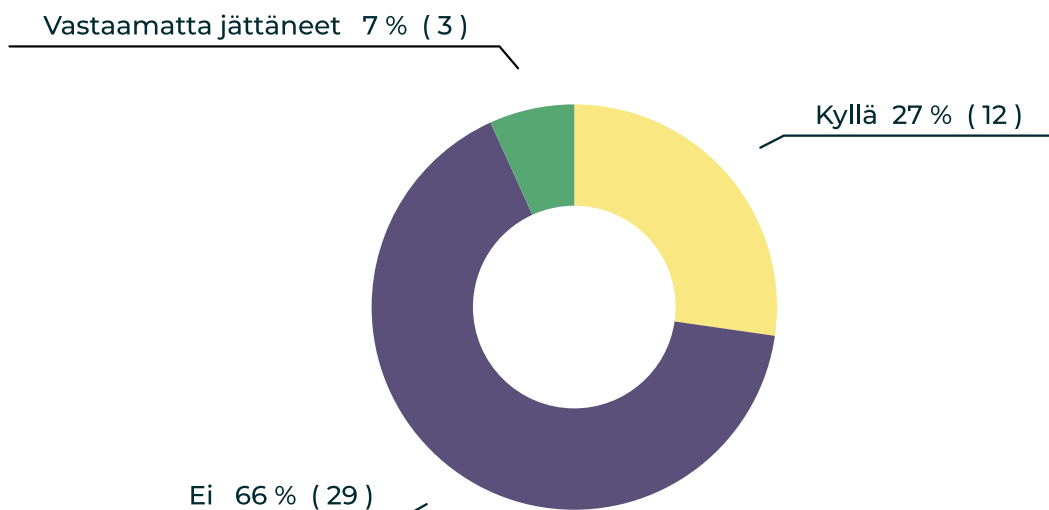
Kuvataiteilijoille kohdentuvista avustusmuodoista kartoitettiin tukeeko kunta kuvataiteilijoita työtilakustannusten osalta ja tukeeko kunta kuvataiteilijoita palkinnoin tai apurahoin. Lähes kaikkiin näistä kysymyksistä vastasi myönteisesti noin neljännos kyselyyn osaa ottaneista. Kunnan jakamien kuvataiteilijoille suunnattuja apurahojen ja palkintojen suuruus vaihteli vastauksissa 1500 eurosta 7400 euroon. Palkintojen ja apurahojen tarkoituksena kerrottiin kuvataiteilijoiden kannustaminen työssään, työskentelyn tukeminen ja niin nuorille kuin kuin urallaan pitkälle edenneille kuvataiteilijoille suunnatut palkinnot. Vastaajat kertoivat myös yleisemmistä kulttuuriavustuksista, projektiavustuksista ja palkinnoista, joita voivat hakea joko kaikki kuntalaiset ja kunnan toimijat alasta riippumatta tai ainoastaan kulttuurialan toimijat. Lisätiedoissa vastaajat kertoivat puolestaan kuntien tarjoavan satunnaisia mahdollisuuksia vuokrata työtilaa markkinahintoja edullisemmin ja kuntien tarjoamiin työtiloihin olevan pitkät jonotusajat.

Jakaako kunta kuvataiteilijoille suunnattuja apurahoja tai palkintoja:



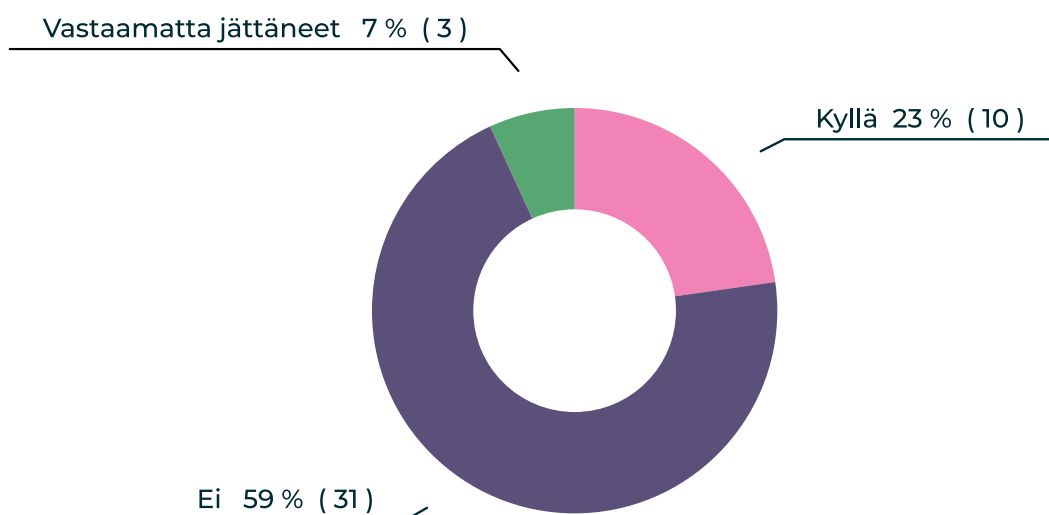
Kuvalähde: Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

Tarjoaako kunta kuvataiteilijoille ilmaiseksi tai markkinahintoja edullisemmin tiloja taiteelliseen työskentelyyn:



Kuvalähde: Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

Voivatko kuvataiteilijat hakea kunnalta työhuoneavustusta:



Kuvalähde: Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

5. Kuvataidejärjestöjen yhteistyö kunnan kanssa

5.1 Yhteistyö taidemuseon kanssa

Kuvataidejärjestöjen ja kuntien välistä yhteistyötä kartoittavassa osuudessa selvitettiin järjestöjen ja taidemuseoiden yhteistyötä, hanketoimintaa kunnan kanssa, järjestön asiantuntijuuden hyödyntämistä kunnassa sekä toiveita tulevalle yhteistyölle. Yhteistyötä alueensa taidemuseon kanssa on 52.2% (23) vastaajista. 20.5% (9) vastaajista ei ole yhteistyötä alueensa taidemuseon kanssa ja niin ikään 20.5% (9) vastaajista kertoi, ettei heidän toimialueellaan ole taidemuseota. 6.8% (3) vastaajista ohitti kysymyksen. Järjestöistä 4.5% (2) kertoi heillä olevan sellaista yhteistyötä taidemuseon kanssa, josta järjestö saa korvausta.

Millaista yhteistyötä järjestöllänne on ollut alueenne taidemuseon kanssa?

- Näyttelyproduktioita: 34.8 % eli kahdeksan vastausta
- Taidelainaamo: 4.3% eli yksi vastaus
- Galleria yhteistyössä taidemuseon kanssa: 8.7% eli kaksi vastausta
- Taiteilijatapaamisia ja keskustelutilaisuuksia: 34.8% eli kahdeksan vastausta
- Tapahtumia: 30.4% eli seitsemän vastausta
- Työpajoja ja kurssitoimintaa: 21.7% eli viisi vastausta
- Luentoja: 13% eli kolme vastausta
- Muu (täsmennä): 52.2% eli 12 vastausta

Tähän monivalintakysymykseen vastasi yhteensä 23 järjestöä.

12 tähän kysymykseen vastanneella oli alueen taidemuseon kanssa yhteistyötä, joka ei tullut esille valmiissa vastaus -vaihtoehdoissa. Muu -osion täsmentävissä vastauksissa painottui asiantuntijatyö, taiteilijoita työllistävät hankkeet sekä tapahtumat. Asiantuntijatyö sisälsi muun muassa kuraattoritapaamisia, vuosinäyttelyn tuomarointia ja muuta konsultointia. Lisäksi kerrottiin mahdollisuudesta lainata välineistöä taidemuseolta ja taidemuseon kanssa jaetusta näyttelytilasta. Kaksi vastaajaa kertoi kokevansa yhteistyön määrän vähäiseksi.

Toiveet yhteistyölle taidemuseon kanssa mukailivat monilta osin jo olemassa olevaa yhteistyötä järjestöjen ja taidemuseoiden välillä. Pääosin vastauksissa toivottiin yhteistä näyttelytoimintaa järjestön jäsenille, työmahdollisuuksia kuvataiteilijoille ja näyttelyseinä tai taidelainaamo taidemuseon tiloihin. Vastauksissa korostui myös toive yhteistyön lisäämiselle ja säännöllistämiseksi. Lisäksi tuotiin esiin seuraavia toiveita:

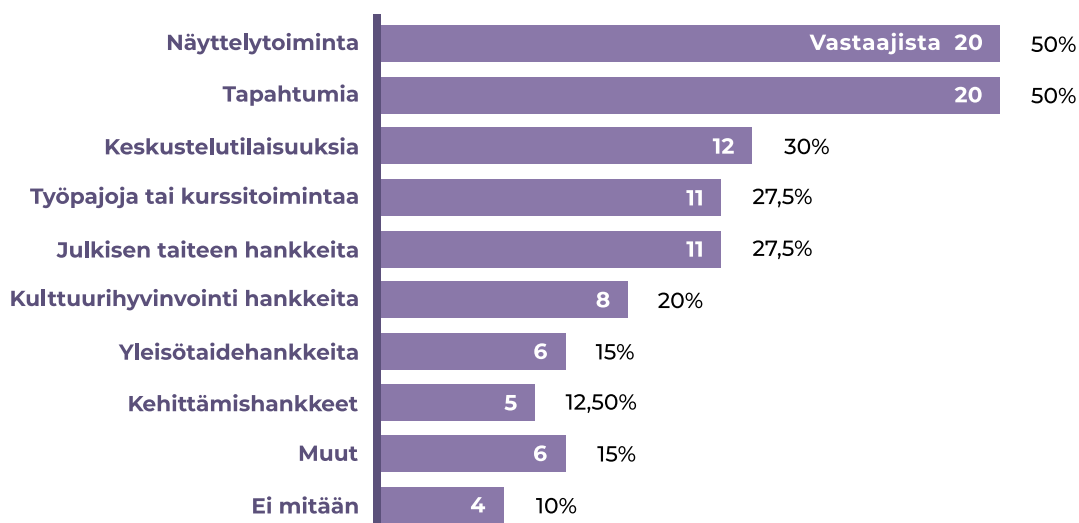
- Yhteismarkkinointi
- Tapahtumat
- Teosostot
- Taiteilijatapaamiset
- Työhuonevierailut

- Yhteiset tilat
- Ilmainen sisäänpääsy museoon SKjL ry:n jäsenkortilla
- Järjestön asiantuntijuuden hyödyntäminen

5.2 Yhteistyö kunnan kanssa

Kyselyn mukaan järjestöjen tavallisin yhteistyö kunnan kanssa liittyy näyttelytoimintaan, tapahtumien järjestämiseen, julkisen taiteen hankkeisiin ja keskustelutilaisuuksiin. Muita yhteistyömuotoja olivat työpajat ja kurssitoiminta, kulttuurihyvinvointialan toiminta, yhteisötaide ja kehittämishankkeet. 13,6 prosenttia (6) vastaajista oli hakenut rahoitusta yhteistä hanketta varten yhteistyössä kunnan kanssa.

Millaisia yhteisiä hankkeita tai projekteja olette toteuttaneet yhteistyössä kunnan kanssa? (Tähän monivalintakysymykseen vastasi 40 järjestöä.)

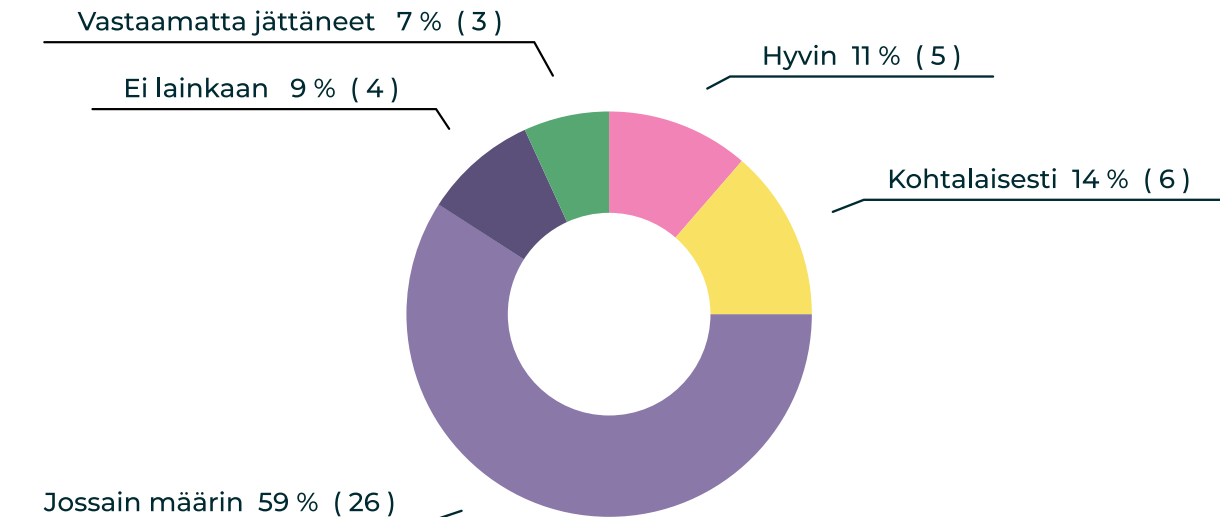


Lähde: Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

5.3 Asiantuntijuuden tunnistaminen ja toiveet tulevalle

Vastanneista järjestöistä pääosa koki, että kunnassa ei hyödynnetä järjestön asiantuntijuutta riittävän hyvin. 59,1% (26) vastaajista valitsi kysymykseen "Kuinka hyvin järjestönne asiantuntijuutta hyödynnetään kunnassa" vastauksen "jossain määrin". 9,1% (4) vastanneista koki, ettei järjestön asiantuntijuutta hyödynnetä kunnassa lainkaan. Kohtalaisesti tai hyvin kunnan koki hyödyntävän järjestön asiantuntijuutta 25 prosenttia (11).

Kuinka hyvin alueellanne tunnistetaan ja osataan hyödyntää järjestönne asiantuntijuutta?



Lähde: Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto

Järjestöjen kuntayhteistyötä koskevissa toiveissa korostuivat perustoiminnan tukeminen ja taiteilijoiden työllistämisen ohella suurempi osallistumismahdollisuus kunnan toiminnan ja yhteisten hankkeiden ideointiin ja suunnitteluun, yhteistyön lisääminen kunnan kanssa sekä edulliset ja maksuttomat työskentely- ja näyttelytila-mahdollisuudet. Moni järjestöstä toivoi järjestön ja sen kuvataiteilijoiden asiantuntijuuden hyödyntämistä kunnan eri sektoreilla kuten kunnan strategiatyössä, kaupunkisuunnittelussa, rakennushankkeissa, kulttuuritoiminnan suunnittelussa ja kunta-laisten hyvinvoinnin edistämisessä.

Kuvataidejärjestöjen toiveita kuntayhteistyölle:

- Asiantuntijatöitä järjestön kuvataiteilijoille kunnan eri sektoreilla
- Maksuttomia tai edullisia näyttelytiloja yhteistyössä kunnan kanssa
- Maksuttomia tai edullisia työskentelytiloja kuvataiteilijoille yhteistyössä kunnan kanssa
- Enemmän keskustelua, yhteistyötä ja yhteistä ideointia
- Tapahtumia, työpajoja, kurssitoimintaa, luentoja
- Yhteisviestintää, markkinointia ja näkyvyyttä kunnan kanavissa
- Yhteisiä projekteja kuvataiteilijoiden työllistämiseksi
- Järjestön työn merkityksen huomioiminen
- Tasapuolisuutta ja läpinäkyvyyttä päätöksenteossa
- Teosostoja
- Taidelainaamon perustaminen yhteistyössä kunnan kanssa
- Gallerian ja taidelainaamon hyödyntäminen taidekasvatuksessa

6. Henkilöstöresurssit

Yli puolet (61.4%, 27) kaikista kyselyyn vastanneista järjestöistä kertoi heillä olleen palkattua työvoimaa vuonna 2024. Suurin osa näistä on ammattijärjestöjä (19 kpl, 70.4%). Kyselyymme vastasi yhteensä 25 ammattijärjestöä, jolloin kaikkiaan 76 prosentilla heistä on ollut palkattua työvoimaa vuonna 2024. 12 prosenttia (3) ammattijärjestöistä puolestaan kertoi, ettei heillä ollut lainkaan palkattua työvoimaa vuonna 2024. Ammattijärjestöjen henkilötyövuodet vuonna 2024 vaihtelivat pääosin 0.5–2 välillä. Muutamat vastaukset ylittivät kaksi henkilötyövuotta jopa kuuteen saakka. Ottaen huomioon, että pääosa ammattijärjestöistä tuottaa ympärivuotista galleriatoimintaa ja sen lisäksi usein myös hankkeita, näyttelyprojekteja ja taidelainaamotoimintaa, työtä tehdään taiteilijajärjestöissä tehokkaasti.

Työntekijöiden määrä vuonna 2024 vaihteli järjestöissä 0–20 henkilön välillä, pääosan vastauksista liikkuen 1–2 palkatun henkilön välillä. Vastanneissa järjestöissä on siis suuria resurssi- ja kokoeroja. On myös huomattava, että työn sisältö ja kesto voivat vaihdella paljon lyhyistä projekteista vakituisiin työsuhteisiin.

Henkilöstöresurssien osiossa kartoitettiin palkkatukityöllistämisen merkitystä kuvataidejärjestöille. 56.8% prosenttia (25) kaikista vastanneista järjestöistä ilmoitti hyödyntävänsä palkkatukea henkilöstönsä palkkaamiseksi. Näistä järjestöistä pääosalle (88%, 22) se on välttämätön työllistämisen muoto. Nämä toimijat vastasivat kysymykseen työskenteleekö järjestössänne palkkatuella työllistettyjä työntekijöitä: ”jatkuvasti: järjestön ei olisi mahdollista työllistää henkilöitä kaikkiin tarvittaviin työtehtäviin ilman palkkatukea”. On siis selvää, että ilman tätä mahdollisuutta järjestöjen toimintaa ei olisi mahdollista toteuttaa nykyisessä laajuudessa. Pieni osa vastaajista hyödyntää palkkatukityöllistämistä harvoin tai toisinaan. Palkkatukea hyödyntävistä järjestöistä ammattijärjestöiksi profiloitui lähes kaikki järjestöt (88%, 22).

6.1 Palkkatuki ja työkokeilu

Kysyimme avoimella kysymyksellä ”Mitä esteitä tai haasteita olette kohdanneet työkokeilijoita ja palkkatukityöllistettyjä työllistäessänne?”. Vastaukset oli teemoiteltavissa kolmeen päähaasteeseen: rahoitus- ja säädösmuutokset, soveltuvien hakijoiden puute sekä palkkatuen ja työsuhteen lyhyt kesto. Tähän kysymykseen vastasi 28 järjestön edustajaa.

Palkkatukijärjestelmään ja tuen myöntämisen edellytyksiin on tehty muutoksia vuonna 2024 ja vuoden 2025 alussa. Muutokset ovat tehneet palkkatuen saamisesta entistä haastavampaa. Palkkatuki ei ole enää niin houkutteleva vaihtoehto työttömälle työnhakijalle kuin aiemmin, sillä syyskuusta 2024 lähtien palkkatukityö ei ole kerryttänyt tekijänsä työssäoloehtoa ansiopäivärahaa varten. Palkkatuen myöntämisen edellytykset voivat vaihdella alueittain, mutta uusille kriteereille tyypillistä on vahvempi painotus työllistettävän jatkotyöllistymiseen ja osaamisen kehittymiseen sekä tuen myöntämisen harkinnanvaraisuuden kasvu ja tuen määrän lasku, joka

voi työllistämiseen tarvittavien resurssien puuttuessa estää yhdistyksen palkkatuki-työllistämisen kokonaan. Tällöin galleriatoiminta voi olla vaarassa loppua.

“Vuoden alusta muuttunut järjestelmä kiristi alueen palkkatuen myönnön kriteereitä sellaiseksi, että ne tulee jatkossa olemaan mahdottomia täyttää voittoa tavoittelemattomalle yleishyödylliselle yhdistykselle. Seuramme ei saa Taiteen edistämiskeskuksen toiminta-avustusta, jolla tämä asia ratkaistaisiin, eikä yleisesti ottaen säätiöistä myönnetä rahoitusta pelkästään toiminnan pyörittämiseen ja kaikkein viimeiseksi hallintokuluihin,

joita jokaisella yhdistyksellä on. Haemme tällä hetkellä apua kunnalta oman galleriatilamme työntekijän palkkaamiseen, mutta jos rahoitus jää saamatta, on hyvin todennäköistä, että alueen ainoa ammattikuvataiteilijoiden ylläpitämä galleria lakkaa olemasta.”

“Korkeaa palkkatukea saa vain pienelle prosentille työntekijöistä. On tuuria löytää sellainen henkilö, jolle voi hakea palkkatukea”.

“Palkkatuen loputtua joudumme todennäköisesti sulkemaan gallerian ja taidekahvilan ja irtisanomaan vuokrasopimuksemme.”

Vastausten perusteella työnhakijoiden motivaatio ja osaaminen vaihtelevat suuresti, ja työntekijöiden löytäminen on haastavaa. Vaikka palkkatukityön tavoitteena on lisätä työntekijän osaamista, järjestöihin työhön tulevalle tulee olla jossain määrin osaamista työtehtävien tekemiseen. Osaamistasoltaan työhön soveltuvien ja motivoituneiden henkilöiden löytäminen on haastavaa. Myös palkkatukeen kohdennettujen määrärahojen vähäisyys tekee rekrytoinnista entistä haastavampaa.

“Ne, jotka ovat hyötynneet tästä (palkkatuki) järjestelmästä ja jotka ovat sopineet hyvin työhön, ovat valitettavasti joutuneet tukikauden päätyttyä lopettamaan. Tämä on ollut seuralle ongelmallista, sillä uuden työntekijän kouluttaminen vie välillä hyvinkin kauan aikaa. Toiminnallemme syntyy pahimmillaan mainehaittaa, mikäli asiakaspalvelu ja muut ydintoimintaan liittyvät asiat eivät suju niin kuin pitäisi.”

“Osaamistason ja motivaation vaihtelevuus ja jatkuva perehdyttäminen” aiheuttavat vastaajan mukaan haasteita.

Työkokeilu- ja harjoittelupaikkojen tarjoaminen ja palkkatukityöllistäminen on vaikeaa, koska yhdistysten henkilöstöresurssit ovat rajalliset. Tällöin perehdyttämiseen ei ole aina riittävästi aikaa. Palkkatuetun työsuhteen lyhyt kesto tuo mukanaan jatkuvaa vaihtuvuutta työntekijöissä, joka vie huomattavan määrän yhdistyksen resursseista ja vaikeuttaa työtehtävien kehittämistä. Työntekijöiden lyhyet työsuhteet tuottavat haasteita pitkäjänteiselle kehitystyölle ja työn tehostamiselle, sillä työntekijän vaihtuessa uuden työntekijän perehdyttäminen alkaa alusta. Näin ollen järjestöissä ei jää aikaa etsiä tapoja kehittää toimintaa.

“Mahdotonta ottaa tekijöitä työkokeiluun tai harjoitteluun, sillä yhden henkilön resurssit eivät riitä enää aloittavan työntekijän ohjaamiseen.”

“Työtä on vaikea kehittää, koska työntekijä vaihtuu usein, ja aika menee opetteluun ja työn haltuun ottaminen.”

Alueelliset kuvataidejärjestöt mahdollistavat kuntiin ammattimaista kulttuuritoimintaa ja kuntien toiminta-avustusten kautta täyttävät osaltaan lakia ammattimaisen taiteellisen työn tukemisesta. Kuvataidejärjestöt kaipaavat uusia ratkaisuja kunnilta ja KEHA-keskukselta tarvittavan työvoiman varmistamiseksi. Vaikka työkokeilu ja palkkatuki ovat mahdollistaneet työvoimaa, on niissä järjestöjen näkökulmasta kehitettävää. Järjestökentän toimijat tarvitsevat palkkatuen kaltaisen työllistämisen mallin, joka turvaa alueellisen taiteellisen toiminnan ja kuvataiteen saavutettavuuden kunnissa. Mallin toteuttaminen olisi suositeltavaa suunnitella taiteilijalähtöiseksi, jolloin taiteilijat voivat työllistyä ja kehittää ammattitaitoaan alansa järjestöissä. Tuotanto-, galleria- ja tiedotusosaaminen ovatkin osaamisen alueita, jotka voivat edistää uraa myös kuvataiteilijana. Mallissa tulisi huomioida järjestöjen resurssit rekrytoida ja perehdyttää uusia työntekijöitä sekä varmistaa työntekijöiden saatavuus.

Hyviä käytäntöjä kentältä

Haastattelimme neljän kunnan edustajia, jotka jakoivat hyvän käytännön kuvataiteen toimintaedellytysten parantamiseksi.

Helsinki: Virka ratkomaan kulttuuritoimijoiden tilatarpeita

Haastateltavana erityissuunnittelija Arvind Ramachandran.

Helsingin kaupunki palkkasi elokuussa 2024 kaupunkiympäristön toimialan Erityis-tilat -yksikköön erityissuunnittelija Arvind Ramachandranin edistämään kulttuuri-toimijoiden tilatarpeiden ratkaisemista. Perustettu virka on tiettävästi ensimmäinen laatuaan Suomessa. Ramachandranin tavoitteena on mahdollistaa kaupungin tilojen vuokraus taide- ja kulttuuritoimijoille muun muassa tunnistamalla ja ratkaisemalla esteitä vuokrauksen tiellä sekä kehittämällä vuokrauksen mahdollistavia toimintamalleja.

Taide- ja kulttuuritoimijoiden tilatarpeiden helpottamiseksi on kulttuuritoimijoiden tilannetta kartoitettu esimerkiksi tilatarvekyselyn avulla ja pilotoimalla uusia toimintamalleja. Ramachandran on havainnut muun muassa tarpeen keventää tilojen vuokrauksen säännöstelyä, jotta tilojen käyttöastetta saadaan nostettua. Kaupunki näkee potentiaalia tilojen väliaikaiskäytön mahdollistamisessa ekologisuuden, yhteisöllisyyden, alueiden identiteetin rakentamisen ja osallisuuden näkökulmista, Ramachandran kertoo. Kaupungissa on myös otettu käyttöön vuokratarjouskilpailu-malli, jossa yli kuusi kuukautta tyhjillään olleet tilat vuokrataan tarjouskilpailun avulla kulttuuritoimijoille edullisesti.

Inari: Taidetta ja perusopetusta samoissa tiloissa

Haastateltavana kulttuurisihteeri Mirja Karjalainen.

Inarissa on saavutettu synergiaa kulttuurikeskuksen ja perusopetuksen sijoittamisessa samoihin tiloihin. Kulttuurikeskuksen sijainti peruskoulun yhteydessä mahdollistaa taiteen saatavuuden edistämisen ja vaivattoman hyödyntämisen opetuksessa. Näin myös kunnan tilojen käyttö on tehokasta. Koulussa opiskelee noin 700 oppijaa esikoululaisista lukioon. Ivalon koulu- ja kulttuurikeskus Kaarteessa järjestetään elokuva- ja esitystaiteen näytöksiä, näyttelyitä ja taidetapahtumia, Inarin kulttuurisihteeri Mirja Karjalainen kertoo. Tiloissa on hyvät mahdollisuudet niin mediataiteen kuin seinille ripustettavan kuvataiteen esittelyyn. Koulun aulatiloissa sijaitsevista näytöistä mediataidetta on mahdollista esitellä esimerkiksi välitunneilla. Näin nykytaide tulee luontevalla tavalla osaksi koulun arkea.

Raahe: Ammattimaista galleriatoimintaa ja mutkaton yhteys kulttuurin toimijoihin

Haastateltavana kulttuuriohjaaja Sinikka Pollari

Sinikka Pollari kertoo Raahen kaupungin erilaisista näyttelymahdollisuuksista. Raahen ylläpitämiä näyttelytiloja ovat Tapahtumatalo Raahessa sijaitseva Galleria Myötätuuli, joka on ensisijaisesti ammattitaiteilijoille suunnattu tila sekä Raahesalin aula-galleria, johon on mahdollisuus hakea myös eri taiteenalojen harrastajien. Vaihtuvia matalan kynnyksen näyttelyitä järjestetään myös Raahen pääkirjastolla, Ukonkantis- sa ja Raahen museokohteissa.

Galleria Myötätuulen remontoinnissa ja varustelussa on kiinnitetty huomiota siihen, että se mahdollistaa ammattitasoisen taiteen esittämisen. Tapahtumatalo Raahen näyttelytilojen käytöstä ei myöskään peritä näyttelyvuokraa. Tilat ovat esteettömät ja hyvin ihmisten tavoitettavissa. Pollarin mukaan on tärkeää, että taide on paikassa, jossa se tavoittaa ihmiset. Paikallisiin kuvataideyhdistyksiin Pollari kokee olevan mutkaton ja hyvä yhteys.

Lisätietoja: <https://www.tapahtumataloraah.fi/galleria-myotatuuli>

Turku: Uusi toimintamalli mahdollistaa tiloja kulttuuritoimijoille

Haastateltavana Turun kaupungin kulttuurituottaja Heidi Pulkkinen.

Lähteenä on käytetty myös Kulttuurin kärkihankkeen loppuraporttia (<https://www.turku.fi/sites/default/files/document/kulttuurin-karkihankkeen-loppuraportti.pdf>).

Turun kaupungin kulttuurin kärkihankkeessa vastattiin kulttuuritoimijoiden tilatarpeisiin mallilla, jossa kaupunki avaa väliaikaisesti tyhjillään olevia tilojaan taide- ja kulttuuritoimijoiden käyttöön maksutta määräajaksi. Kulttuurin välitiloissa voi tehdä taiteellista työtä sekä järjestää muun muassa tapahtumia, työpajoja, esityksiä ja näyttelyitä. Vastineena tilojen käytöstä niihin valittavien toimijoiden edellytetään järjestävän kaikille kaupunkilaisille avointa toimintaa. Mallin kautta myös kaupungin omien kulttuurilaitosten, kuten kirjaston, museokeskuksen ja orkesterin tiloja on avattu nykyistä monipuolisempaan käyttöön.

Vuonna 2023 pilotoinnissa oli mukana viisi välitilaa, joissa koettiin noin 50 taide-elämystä, esimerkiksi näyttelyitä, sirkusesityksiä, konsertteja ja työpajoja. Tapahtumat työllistivät satoja alueen taiteilijoita ja tavoittivat tuhansia kävijöitä. Malli on saanut runsaasti kiitosta erityisesti tyhjillään olevien tilojen hyödyntämisestä sekä kaupungin pienempien kulttuuritoimijoiden tukemisesta. Nyt malli on osa kaupungin vakituista toimintaa.

LOPUKSI

Useilla kunnilla ja järjestöillä on monipuolista yhteistyötä, mutkaton yhteys ja motivaatiota toiminnan kehittämiseen. Keskusteluista kuntien kanssa välittyikin halu osallistaa järjestöjä kunnan toiminnassa enemmän. Toivomme kartoituksen toimivan lähtökohtana järjestöjen ja kuntien kasvavalle kumppanuudelle, jossa taiteen arvostus ja saavutettavuus lisääntyvät ja sitä kautta kaikkien osapuolten toiminta vahvistuu. Toisaalta toivomme sen toimivan keskustelun aloittajana niissä kunnissa, joissa säännöllistä yhteistyötä ei vielä ole. Kyselyn vastauksista avautuva kuva niin jo olemassa olevista yhteistyömuodoista kuin toiveista tulevalle yhteistyölle toimii alustana vertaisoppimiselle.

Kunnille järjestetyissä haastatteluissa kysyttiin järjestöille vinkkejä kuntayhteistyön syventämiseksi. Kaikissa vastauksissa rohkaistiin järjestöjä aktiivisuuteen yhteyden luomiseksi. Keskustelujen ja ideoiden pohjaksi on hyvä miettiä jo valmiiksi, millaista yhteistyötä toivoisi ja mikä kunnan osuus yhteistyöstä konkreettisesti olisi. Helsingin kaupungin Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan erityissuunnittelija Silja Nummi myös vinkkaa peilaamaan yhteistyötoiveita kunnan strategiaan, sillä kunnan toiminnan tulee olla linjassa sen kanssa.

Kentän monimuotoisuuden ja rahoituksen epätasaisuuden vuoksi tarvitaan tarkentavia selvityksiä ja työkaluja järjestöjen tarvitseman ja oikeasuhtaisen rahoituksen arvioimiseen. Ehdotamme tätä kartoitusta syventävää kunnille suunnattua selvitystä kuvataidejärjestöjen rahoituksesta sekä rahoituksen määrän ja alueellisen yhdenvertaisuuden arviointia helpottavien työkalujen laatimista. Myös esimerkiksi kuntayhteistyön vaikutuksen arviointi kuvataiteilijoiden työllisyyteen, näkyvyyteen ja kuntalaisien kulttuuripalveluihin auttaa arvioimaan ja suuntamaan toimia. Tällaiset työkalut auttavat tunnistamaan taidejärjestöjen vaikuttavuutta, niiden uusia hyödyntämisen mahdollisuuksia kuntasektorilla ja toimialan alueellisen kasvun mahdollisuuksia.

Pääosa järjestöistä koki, ettei heidän asiantuntijuuttaan hyödynnetä kunnassa riittävästi. Vastauksista välittyi toive olla vahvemmin mukana kunnan eri sektoreiden kehittämistyössä. Kunnat tarvitsevat lisää työkaluja, resursseja ja tietoa sen tunnistamiseksi, missä kaikkialla järjestöjen asiantuntijuutta voisi hyödyntää. Asiantuntijuudesta viestiminen puolestaan vaatii järjestöiltä viestinnällistä osaamista ja resursseja esimerkiksi asiantuntijapalveluiden ostamiseen liittyvien esitteiden ja oppaiden muodossa. Säännöllinen yhteydenpito kuntaan mahdollistaa pitkäjänteisen yhteistyön kehittämisen ja molempien toimijoiden sen hetkisestä tilanteesta ja tarpeista käsin. Toisaalta näin voidaan myös löytää spontaaneja ja tilannesidonnaisia yhteisen toiminnan paikkoja. Niillä alueilla, joilla ei ole kuvataiteen ammattijärjestöä, alan asiantuntijuutta voi löytyä alan harrastajia ja ammattilaisia sisältävistä järjestöistä. Tällöin alueen kuvataiteen ammattimaisella asiantuntijuudella on suurin riski jäädä tunnistamatta, vaikka sitä järjestöistä voi löytyä.

Kartoituksen osuus järjestöjen henkilöstöresursseista ja heidän käyttämistään työllistämispalveluista toimintansa järjestämiseksi kertoo riittämättömistä resursseista

ja tarpeesta palveluiden edelleen kehittämiseen. Järjestöillä on myös tahtotila toiminnan laajentamiseksi. Viimeisimmässä (2023) kuntien kulttuuripalvelujen arviossa noin 75% kunnista arvioi, ettei kykene täyttämään lakia kuntien kulttuuritoiminnasta ammattimaisen taiteellisen työn osalta. Kuvataidejärjestökenttä tarvitseekin pitkäjänteistä työtä myös suurten rakenteellisten muutosten aikaansaamiseksi ja lisää resursseja niin kehitystyöhön kuin toimintojen ylläpitämiseksi.

Kartoitus nostaa keskeisimpänä esiin seuraavat muutos- ja kehitystarpeet:

- Rahoituksen lisääminen sekä sen määrän ja alueellisen yhdenvertaisuuden arviointia helpottavien työkalujen laatiminen.
- Alueellisten kuvataidejärjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen sopivien työllistävien palveluiden kehittämällä järjestöjen tarpeisiin.
- Kuvataiteilijoiden työllistäminen, ja ammattimaisten korvauskäytäntöjen laajentaminen kuvataidejärjestökentälle. Kuvataiteilijan työ voi sisältää niin kuvataiteen tuottamisen ja esittämisen kuin muita alan asiantuntijatehtäviä.
- Kuvataiteilijoiden työskentelyn edellytysten kehittäminen esimerkiksi työtiloja ja ammattimaisia taiteen esittämisen tiloja mahdollistamalla turvaa kuvataiteen kentän toimintaa ja luo alalle kasvun edellytyksiä. Työtilat voivat mahdollistaa myös kuvataiteen esittämisen paikkoja kuten työhuonevierailuja ja tapahtumia ja näin lisätä myös myyntiä.